

Kalmar läns kollektivtrafik | 2020

Uppföljningsrapport artikel 7.1 EU:s kollektivtrafikförordning

Artikel 7 ur EU:s kollektivtrafikförordning 1370/2007.

”Varje behörig myndighet ska en gång om året offentliggöra en samlad rapport om den allmänna trafikplikten inom sitt behörighetsområde, och de utvalda kollektivtrafikföretagen samt om ersättningar och ensamrätt som dessa kollektivtrafikföretag beviljats som kompensation. Rapporten ska skilja mellan busstrafik och spårtrafik, den ska möjliggöra kontroll och utvärdering av kollektivtrafiknätets effektivitet, kvalitet och finansiering samt, i förekommande fall, ge information om eventuellt beviljade ensamrätters art och omfattning.”

Inledning & syfte

Region Kalmar län¹ är regional kollektivtrafikmyndighet (RKM) i Kalmar län och är ansvarig för kollektivtrafiken. Kalmar länstrafik är en förvaltning inom Region Kalmar län med ansvar för genomförandet av kollektivtrafiken.

De skattemedel (finansiärens bidrag) som används för att stödja kollektivtrafiken i länet ska användas så effektivt som möjligt samtidigt som planering och utförande av trafiken ska följa SFS 2010:1065, Lag om kollektivtrafik. Transportstyrelsen är tillsynsmyndighet och utför regelbundna uppföljningar av hur olika län eller regioner hanterar kollektivtrafiken. Kalmar län redovisade år 2017 sin första uppföljningsrapport enligt artikel 7.1 i EU:s kollektivtrafikförordning avseende år 2016.

Rapporten ska på ett samlat sätt presentera länets arbete för Transportstyrelsen och utgör samtidigt en sammanställning för egenkontroll av verksamheten. SKR har i en vägledning sammanställt vad rapporten, enligt EU:s kollektivtrafikförordning, ska innehålla. Region Kalmar län har med ledning av detta och i dialog med andra regioners regionala kollektivtrafikmyndigheter tagit fram ett format för årsredovisningen.

Region Kalmar län/kollektivtrafikmyndigheten hoppas att rapporten ska bidra till en bra dialog om kollektivtrafikens utveckling och bli en kunskapskälla för beslutsfattare och andra berörda.

¹ Juridiskt sett är det fortfarande Landstinget i Kalmar län som är regional kollektivtrafikmyndighet.

Allmän trafikplikt och avtal

Kollektivtrafiklagen anger att beslut om allmän trafikplikt ska föregå en upphandling. Beslutet ska ange vad som ska upphandlas och varför på ett sätt som motiverar att trafiken inte lämnas till den kommersiella marknaden. Syftet är att allmänheten och trafikföretagen ska få information om den politiska ambitionsnivån gällande kollektivtrafik i olika områden. I bilagor redovisas fattade beslut om trafikplikt, vilka företag som utförde kollektivtrafik i Kalmar län under hela eller delar av år 2020. Kostnader för respektive avtal redovisas samt eventuella överenskomelser som har gjorts utöver traditionella upphandlingar i konkurrens. Den kommersiella regionala linjetrafik som utförs i Kalmar län redovisas också.

Allmän trafikplikt

Med allmän trafikplikt menas enligt EU-förordningen (1370/2007) om kollektivtrafik, de krav som behörig myndighet definierar eller fastställer för att sörja för kollektivtrafik av allmänt intresse. Den trafik som avses är av sådant slag att ett kollektivtrafikföretag inte skulle ha något eget kommersiellt intresse av att bedriva utan att få ersättning från det allmänna eller åtminstone inte i samma omfattning eller på samma villkor. Den trafik som omfattas av allmän trafikplikt ska motiveras i trafikförsörjningsprogrammet. Den ska ge en samhällsekonomisk nytta, tillgodose behovet av resor i vardagen och säkerställa ett långsiktigt sammanhållet kollektivtrafiksystem.

I bilaga 1 finns en förteckning över beslut om allmän trafikplikt som var aktuella i Kalmar län under år 2020.

Kollektivtrafikföretag och kostnadsersättningar

Under 2020 hade Region Kalmar län för tågtrafiken sammanlagt 18 avtal avseende drift, underhåll, hyra av fordon mm. För den linjelagda busstrafiken fanns 18 trafikavtal där det ingår avtal med mindre fordon och skolfordon som delvis nyttjas för allmän kollektivtrafik. Från år 2017 finns också 2 avtal rörande båttrafik.

I bilaga 2 finns en förteckning över avtal och utbetalda ersättningar som var aktuella i Kalmar län under år 2020.

Ensamrätter eller direkttilldelade avtal

Kalmar länstrafik upphandlar all trafik regelbundet. Ensamrätter eller direkttilldelade avtal förekommer ej.

Kommersiell linjetrafik

Kommersiell regional linjetrafik är sedan 2012 tillåten utan tillstånd men med anmälningsskyldighet. I Kalmar län förekommer kommersiell kollektivtrafik med såväl tåg, buss, taxi och båt. Trafikoperatörer och trafikerade sträckor redovisas i bilaga 3. På dessa sträckor är det möjligt att bedriva trafik på kommersiella villkor och det finns aktörer som är intresserade av att bedriva trafiken.

Resultat

Nedan beskrivs utvecklingen av kostnader, intäkter och resande enligt rapportering till Trafikanalys. Nyckeltal har beräknats utifrån grundstatistiken. I övriga kostnader ligger alla kostnader för Kalmar län som hänförs till kollektivtrafiken men som inte är betalning till trafikentreprenörerna. Några av de större posterna ligger inom biljettförsäljning, marknadsföring, hållplatsunderhåll och trafikplanering där personalkostnader ingår.

Region Kalmar län har erhållit statsbidrag för förlorade biljettintäkter mellan april-juni. Dessa medel är inräknade i nedanstående sammanställning.

Finansiering

Bruttokostnader, 1000-tal kr

Trafikslag/År	2017	2018	2019	2020
Tåg	265 305	270 177	282 246	281 440
Buss/Bil	462 308	510 399	520 417	534 202
Båt	1 376	3 140	3 632	3 974
Infrastruktur	11 214	13 951	15 792	18 840
Övrigt	61 492	66 467	67 104	71 367
Totalt	801 901	855 134	889 194	909 823

Intäkter, 1000-tal kr

Trafikslag/År	2017	2018	2019	2020
Tåg	155 519	144 640	176 026	132 218
Buss/Bil	241 959	288 083	290 648	268 748
Båt	< 0,1	3 046	2 890	2 824
Övrigt	2 166	7 403	8 424	7 567
Totalt	399 644	443 172	477 988	411 357

Skattesubventionsgrad % (finansiärers andel)

Trafikslag/År	2017	2018	2019	2020
Totalt	50,1%	48,2%	46,2%	54,8%

Resor och trafikutbud

Nedan beskrivs antal resor och trafikens omfattning uppdelat på trafikslag. Siffrorna har Region Kalmar län rapporterat in till Trafikanalys förutom marknadsandel som har tagits fram av Svensk Kollektivtrafik genom Kollektivtrafikbarometern.

Resor, 1000-tal resor

Trafikslag/År	2017	2018	2019	2020
Tåg	1 900	1 894	1 997	1 386
Buss/Bil	7 905	8 353	8 627	6 703
Båt	7,5	7	7	6
Totalt	9 605	10 254	10 631	8 095

Marknadsandel %, Kollektivtrafiken i förhållande till totalt antal motoriserade resor

Totalt Kalmar län (helår)/År	2017	2018	2019	2020
Totalt	14	12	14	9

Trafikutbud, 1000-tal km

Trafikslag/År	2017	2018	2019	2020
Tåg	2 685	2 877	2 911	2 748
Buss/Bil	17 227	18 055	18 299	18 552
Totalt	19 912	20 932	21 210	21 300

Effektivitet

Nedanstående tal har tagits fram genom att använda faktiska värden i de tidigare avsnitten för att beskriva kostnadsutvecklingen per km och resa och avser fr.o.m. år 2018 de rena trafik kostnaderna. Rapporteringen till Trafikanalys förändrades under 2017 varför siffrorna bakåt i tiden inte är helt jämförbara.

Total bruttokostnad per resa, kr

Trafikslag/År	2017	2018	2019	2020
Totalt	83,33	75,55	75,84	101,24

Total kostnad per resa, kr (finansiärens bidrag)

Trafikslag/År	2017	2018	2019	2020
Tåg	60,29	66,28	53,19	107,66
Buss/Bil	37,15	25,54	26,63	39,60
Båt	-	13,43*	106,00	179,69
Totalt	41,72	33,06	31,76	51,37

* finansiärens kostnad efter kommunala och kommersiella bidrag.

Total kostnad per km, kr (finansiärens bidrag)

Trafikslag/År	2017	2018	2019	2020
Tåg	42,66	43,63	36,49	54,30
Buss/Bil	16,61	11,81	12,56	14,31
Totalt	20,13	16,19	15,84	19,47

Kvalitet

Kvalitet är ett brett begrepp där olika delar har olika tyngd för olika individer. Kollektivtrafik-branschen har under många år försökt kartlägga vilka områden som är viktigast att lägga resurser på. Genom samverkan och dialog i Svensk Kollektivtrafik och med Kollektivtrafikbarometern som verktyg finns nu mycket kunskap och resultat. Nedan beskrivs några områden som avgör hur kollektivtrafikresenären uppfattar och värderar trafiken och som påverkar i vilken grad kollektivtrafiken kan konkurrera med andra färdmedel.

Tillgänglighet

Begreppet tillgänglighet förekommer i två betydelser inom kollektivtrafiken; möjligheten för personer med funktionsnedsättning att använda kollektivtrafiken och kollektivtrafikens närhet till bostäder och målpunkter. SKR använder i sin statistik begreppet tillgänglighet i betydelsen tillgänglighet för funktionsnedsatta. Det är också i den betydelsen som begreppet diskuteras i det nedanstående.

Tillgänglighet är en central aspekt i all planering och utformning av kollektivtrafiken och dess interaktion med infrastruktur och bebyggelse. Det finns därför ett delat ansvar för denna fråga mellan Trafikverket, den regionala utvecklingsförvaltningen inom Region Kalmar län, kommunerna och Kalmar länstrafik, som trafikutövare. Kalmar länstrafik kan påverka tillgänglighetsaspekter i fordonen i samband med upphandling. Som trafik huvudman kan Kalmar länstrafik ta fram målsättningar för länets utveckling av hållplatser och bytespunkter, och för den egna verksamheten handlingsplaner, för vilka åtgärder som ska göras. Efter skatteväxlingen 2012 ansvarar Kalmar länstrafik för hållplatsstolpe, informationstavla och väderskydd (inkl. sittbänk) vid bytespunkter. För den fysiska utformningen av hållplatser och bytespunkter svarar väghållaren.

Det finns i Kalmar läns trafikförsörjningsprogram en uttalad vilja att tillgängliggöra fler hållplatser och bytespunkter då ökad tillgänglighet gagnar långt flera målgrupper än bara personer med funktionshinder. I en bilaga till trafikförsörjningsprogrammet redovisas de bytespunkter och hållplatser med fler än 20 påstigande vardagar 2015 som ska vara tillgängliga för resenärer med nedsatt rörelseförmåga, syn eller hörsel till år 2025. En ny hållplatsklassificering med högre och tydligare målsättningar med avseende på tillgänglighet togs i bruk under 2019.

Restid

Även om möjligheten att använda tiden ofta är mycket bättre på buss och tåg jämfört med bil är restiden viktig för valet av färdstätt. Restiden är därför ett område med hög prioritet både i trafikförsörjnings-programmet och i den "Kollektivtrafikstrategi 2050" som länet antagit och där tydliga restidsmål ställts upp för resor både inom länet och länsöverskridande. Det bedöms särskilt viktigt för framtiden att förbättra restiden till och mellan tillväxtmotorer och regionala kärnor. Under år 2019 satte Region Kalmar län inom ramen för Regionsamverkan Sydsverige upp gemensamma restidsmål mellan samtliga

tillväxtmotorer i Sydsverige. Det inledda arbetet med att utveckla ett BRT-koncept (Bus Rapid Transit) i första hand längs E22:an (Norrköping-Karlskrona) har fortsatt med bl.a. ett förslag till gemensam identitet för BRT i länet (ev. Småland) och en gemensam målbild för BRT längs E22 i länet. Här finns förutsättningar för att öka den kommersiella kollektivtrafiken. Genomförda satsningar med tät och snabb trafik i de storregionala kollektivtrafikstråken har lett till en tydlig resandeökning. Även i stadstrafiken har tätare turer gett fler resenärer.

Punktlighet

Punktligheten är viktig för tilltron till kollektivtrafiken. Man ska kunna lita på att man kommer fram i tid utan att behöva använda stora marginaler genom att ta tidigare avgångar än nödvändigt. I tågtrafiken fortplantar sig lätt förseningar från andra delar av tågsystemet vilket kan vara svårt att komma åt. Den nya tågdepån i Kalmar, byggd 2016, ger god tillgång till service och underhåll av tågen på nära håll vilket indirekt också ger bättre punktlighet.

I kollektivtrafikbarometerns undersökning 2020 angav 53 % av invånarna i Kalmar län att de kan lita på att komma fram i tid med kollektivtrafiken, vilket är klart över genomsnittet i Sverige (47 %). Bland kunder så upplever 59 % att de kan lita på att komma fram i tid med kollektivtrafiken, vilket är 9 % högre än nationella snittet.

År 2020 har i alla avseenden varit ett annorlunda år, inte minst för kollektivtrafiken, där man för första gången uppmanat människor att inte resa kollektivt för att undvika coronasmittan. Under året har såväl antalet levererade resor minskat tydligt, - 24 % liksom kollektivtrafikens marknadsandel vilket framgår av uppgifterna ovan. Trafiken i Region Kalmar län har detta till trots utförts utan inskränkningar i trafiken och med trafikförstärkningar på vissa linjer för att minska trängseln. Punktligheten i trafiken har inte påverkats av virusmittan. Kalmar län har högst punktlighet i Sverige 2020 vad gäller faktisk punktlighet på senaste resan år 2020 med 90 % punktlighet.

Nöjdhet

I de nöjdhetsmätningar som fortlöpande genomförs är givetvis de som reser med kollektivtrafiken mer nöjda med den än den allmänhet som i regel inte nyttjar trafiken. På helårsbasis 2020 var nöjdheten 65 % bland kunderna och 53 % bland allmänheten. Jämfört med år 2019 är detta liknande nivåer. Kunders nöjdhet med sin senaste resa var 84 % under 2020, vilket ger en hög placering bland andra län. Nöjdheten var 94 % för färdtjänst och 93 % för sjukresor, vilket måste betraktas som mycket bra och ligger bättre än de allra flesta andra län. Trots ett unikt år med pandemin har nöjdhetssiffrorna påverkats marginellt. Kalmar län har även infört ett nytt biljett- och betalssystem som inneburit en hel del förändringar, vilket kan resultera i en orolighet med lägre kundnöjdhet.

Kollektivtrafikens fortsatta utveckling

I Region Kalmar län gällde under 2020 ett trafikförsörjningsprogram beslutat i maj 2017. Ett nytt trafikförsörjningsprogram har beslutats i april 2021. Det nya programmet följer i stort det tidigare programmet; men miljömålet och tillgänglighetsmålet har förtydligats och gjorts mätbara och uppföljningsbara. Från årsskiftet 1 januari 2020 är all samhällsstödd kollektivtrafik på väg i länet helt fossilbränslefri.

Kalmar län med sina cirka 245 000 invånare är glesbefolkat och med Kalmar som tydlig tillväxtmotor i länet. Västervik och Oskarshamn är regionala kärnor. I OECD:s Territorial Reviews av Småland – Blekingeregionen 2012 framhölls vikten av bättre kommunikationer och kortare restider för att utveckla regionen. Vikten av kortare restider till de tre storstadsregionerna/ internationella flygplatser och nära liggande läns tillväxtmotorer framhålls numera i flera strategiska dokument i länet som den Regionala utvecklingsstrategin, Kollektivtrafikstrategi 2050 och Trafikförsörjningsprogrammet. Positionspapperet för kollektivtrafik "Kollektivtrafik för ett enat Sydsverige" beslutat av Regionsamverkan Sydsverige år 2019 ger samma budskap.

Nåbarhet och tillgänglighet är andra högt prioriterade områden i trafikförsörjningsprogrammet. Begreppet nåbarhet används för att beskriva i vilken utsträckning människor har tillgång till kollektivtrafik för att ta sig till arbete, skolor och samhällsservice. Begreppet tillgänglighet används i betydelsen till-

gänglighet för personer med funktionsnedsättningar. Närtrafiken bidrar till god geografisk nåbarhet till olika målorter och service främst på landsbygden. Under året har nya biljett- och betallösningar tagits i bruk för att på olika sätt underlätta för resenärerna.

Region Kalmar läns arbete för att bli en fossilbränslefri region till år 2030 fortgår och kollektivtrafiken ska i det sammanhanget vara en föregångare. Tankställen för biogas finns idag i 10 av länets 12 kommuner och ytterligare tankställen ska tillkomma. Samtliga Kalmar länstrafiks vägfordon drivs fossilbränslefritt och till övervägande del på biogas. Tågtrafiken på de oelektrifierade tågbanorna Stångådalsbanan och Tjustbanan drivs fortfarande med diesel. En pågående upphandling av nya tågfordon kommer emellertid att möjliggöra fossilbränslefri drift även där från cirka 2026.

Kalmar länstrafik arbetar vidare för att det ska vara
Nära till Sveriges solsida!

Bilagor

1 Förteckning beslut allmän trafikplikt

Nedan följer en kort beskrivning av befintliga beslut om allmän trafikplikt vid tidpunkten för publicering av denna rapport. Ärendena är diarieförda och kan begäras ut av via regionens diarium eller direkt genom kollektivtrafikmyndigheten.

Trafikslag	Sträcka	Dnr
Tåg ¹	Kalmar - Emmaboda – Karlskrona	KTN 2020/97
Tåg ¹	Kalmar – Växjö	180308
Tåg ¹	Kalmar - Linköping, Västervik - Linköping	KTN 2020/98
Buss	Samtliga busslinjer i Kalmar länstrafiks regi inom länet	160101
Buss ¹	Samtliga länsöverskridande busslinjer som inte är kommersiella	Se nedan
	Hultsfred – Målilla – Järnforsen – Vetlanda	160045
	Hultsfred – Målilla – Virserum – Åseda – Växjö	160046
	Nybro – Orrefors – Målerås – Alstermo – Åseda	160047
	Oskarshamn – Högsby - Åseda – Växjö	160048
	Vimmerby – Kisa	160049
	Vimmerby – Mariannelund – Eksjö – Nässjö	160050
Buss/bil	Närtrafik i Kalmar län	2018/1050
Båt	Båttrafik i Västerviks och Oskarshamns kommuner	170429

¹Beslut har fattats efter överenskommelse med berört län enligt 3 kapitlet, 1§, 2 stycket lagen (SFS 2010:1065) om kollektivtrafik.

2 Förteckning trafikavtal 2020 med kostnadsersättningar

Tabellen visar gällande trafikavtal med kostnadsersättning under 2020.

Operatör	Trafikavtal	Kostnadsersättning (1000 Kr)
Transdev Sverige AB	130677	77 228
Transdev Sverige AB	150279	18 305
Jönköpings läns landsting (samordnar Krösatågssystemet)	180890	16 153*
SJ Öresund AB	KTN 2020/187	383
Bergkvarabuss AB	140811	251 988
Bivab (Buss i Väst AB)	140811	63 896
Flexbuss Sverige AB	140811	97 129
Gamleby Taxi & Buss AB	140811	3 814
Hallens Buss AB	140811	6 755
Hultsfreds Taxi AB	140811	203
Nettotaxi AB	140811	4 768
Nilsbuss AB	140811	41 914
Trossö Buss AB	140811	3 344
Ukna Busstrafik AB	140811	11 309
Lindhaga Varv AB (Kråkelund Dyk & Sjöentreprenad)	170549	2 794
Solidö Skärgårdstaxi	170549	960

3 Förteckning kommersiell linjetrafik

Tabellen visar regional kollektivtrafik som bedrivs på kommersiella grunder och berör Kalmar län.

På grund av coronaviruset har trafikutbudet under året minskat.

Trafikslag	Operatör	Sträcka
Buss	Silverlinjen	Löttorp/Böda - Stockholm
Buss	Flixbuss (835)	Byxelkrok - Uppsala
Buss	Flixbuss (835)	Kalmar - Uppsala
Buss	Svenska Buss (31)/Bergkvarabuss	Brömsebro - Stockholm
Buss	Söne Buss (Västervikexpressen)	(Oskarshamn) - Västervik - Stockholm
Buss	Söne Buss (Västervikexpressen)	Västervik - Göteborg
Buss	Gamleby Taxi & Buss AB (anrop)	Västervik, norra - Gamleby
Tåg	SJ AB (Kust till kust)	Kalmar - Göteborg
Flyg	Kalmar-Öland Airport (SAS/Bra)	Kalmar - Stockholm
Båt	Ressel rederi AB	Kalmar - Färjestaden

Region Kalmar län

Box 601, 391 26 Kalmar • Telefon 0480-840 00 • regionkalmar.se